

Mottagare
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se
Ku.md@regeringskansliet.se

Yttrande över Inordnande av Statens medieråd i Myndigheten för press, radio och tv (Ds 2022:17) (Ku2022/01369)

Statens medieråd har beretts möjlighet att yttra sig över denna remiss. Statens medieråd ska verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Myndigheten ska följa medieutvecklingen när det gäller barn och unga samt sprida information och ge vägledning om barns och ungas mediesituation. Myndigheten ska fastställa åldersgränser för film som är avsedd att visas för barn under 15 år enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt.

Sammanfattning

Statens medieråd (SMR) ställer sig generellt positivt till förslaget om inordnande i Myndigheten för press, radio och tv. En samlad myndighet och större organisation blir mer stabil, mindre sårbar och omfattar en bredare kompetens på medieområdet. Statens medieråd välkomnar också förslaget att den samlade myndigheten ska verka för ökad medie- och informationskunnighet och samordna det nationella arbetet på detta område.

Statens medieråd vill dock poängtera att följande aspekter behöver lyftas fram tydligare i den nya myndighetens instruktion:

-myndighetens nuvarande uppdrag att verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och dess expertroll beträffande barns och ungas medieanvändning,

-myndighetens nuvarande uppdrag att tillvarata barns och ungas egna erfarenheter,

-myndighetens barnrättsliga fokus, samt

-dess inriktning på forskning.

Syftet med att lyfta fram dessa frågor i den samlade myndighetens instruktion är att säkerställa att myndighetens expertis i dessa frågor säkerställs på sikt.

Övergripande synpunkter

Statens medieråd delar utredarens bild av de fördelar som en sammanslagning kan innebära organisatoriskt liksom de synergieffekter som sannolikt kan uppnås med tanke på de två myndigheternas respektive ansvarsområden. Det samma gäller de infrastrukturella besparingar och förstärkningar som kan uppnås på sikt. På ett övergripande plan delar SMR utredarens bedömningar liksom beskrivningarna av myndighetens nuvarande verksamhet och vad som bör prioriteras inför framtiden.

SMR anser dock att förslaget till ny instruktion i vissa avseenden inte stämmer överens med eller uppfyller det som utredningens analys och bedömningar framhåller.

Avsnitt 4.3.3 Utökade kostnader under en övergångsperiod

SMR delar utredningens bedömning i detta avsnitt men vill understryka att det under en övergångsperiod kommer att förekomma utökade utgifter, exempelvis på grund av ingångna hyresavtal för lokaler och anpassning av nya utrymmen. Det är svårt att i dagsläget bedöma hur stora dessa kostnader kan bli, men att de ska kunna finansieras enbart med anslagskredit är tveksamt. De båda myndigheternas samlade anslagskrediter (utifrån

2022 års anslagsnivå) är drygt 2 mnkr. SMR:s lokalkostnader uppgår i dag till cirka 2,3 mnkr årligen – varav cirka 0,4 mnkr utgörs av biografhyra – och MPRT:s uppgår till cirka 3,1 mnkr årligen. Det kan således komma att behövas extra medel under i vart fall 2024 och 2025.

Avsnitt 4.5 Lokalbehov

SMR instämmer i utredarens bedömning att filmgranskningen fortsatt bör ske i Stiftelsen Svenska Filminstitutets biografer. Det är också ett starkt argument för att även lokalerna för övrig verksamhet bör ligga i eller nära Filmhuset. Detta av såväl praktiska skäl, ekonomiska skäl som arbetsmiljöskäl. Filmgranskningsverksamheten ställer höga krav på flexibilitet, effektivitet och sekretess i förhållande till filmdistributörerna. Den exakta tidpunkten för tillgång till en viss film som är föremål för granskning kan behöva ändras med kort varsel, vilket betyder att de som arbetar med granskningen snabbt behöver kunna växla mellan granskning och andra arbetsuppgifter. Därtill kommer att filmgranskarna även arbetar inom andra verksamhetsområden och ofta har möten med kollegor etc. även de dagar då filmgranskning sker. Om det inte framstår som möjligt att hela myndigheten lokaliseras i Filmhuset anser SMR att alternativa lösningar som motsvarar filmgranskningens särskilda behov bör utredas, inklusive möjligheten att utföra granskningen i specialbyggd lokal inom eller i nära anslutning till myndigheten. SMR vill betona att en situation där filmgranskningen bedrivs på distans från myndighetens övriga verksamhet inte är önskvärd.

Avsnitt 5 Myndighetens namn

SMR föreslår att den nya myndighetens namn ska vara *Mediemyndigheten*.

Avsnitt 7 Förslag till ny instruktion för myndigheten

Utredaren anför att förslaget till den nya instruktionen måste innebära förenklingar och att delar av SMR:s nuvarande instruktion är alltför detaljerade för en större myndighet. SMR invänder inte mot en sådan generell princip men anser att vissa av de föreslagna förenklingarna innebär en påtaglig risk för att den verksamhet och kunskapsbas som SMR har byggt upp försvinner på sikt.

SMR:s uppdrag gentemot barn och unga omfattar ett dubbelt angreppssätt, att *stärka* och att *skydda*. Det stärkande uppdraget, att *verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare*, är av förebyggande karaktär och har en central plats i myndighetens verksamhet. Med sitt förslag till instruktion för den samlade mediemyndigheten har utredaren valt bort denna skrivning som en uttrycklig del av uppdraget gentemot barn och unga. Detta kompenseras i viss mån, men inte helt, av att den nya myndigheten ska verka för ökad medie- och informationskunnighet (MIK) samt samordna det nationella arbetet på detta område. SMR välkomnar att MIK-arbetet förs in i instruktionen som ett permanent uppdrag för myndigheten, men bedömer att det är nödvändigt att behålla en specificering av uppdraget riktat mot barn och unga. Genom den snabba utvecklingen på det digitala området är det omöjligt för en myndighet med enbart ett skyddande uppdrag att ligga steget före, eller ens vara i kapp med utvecklingen, när det gäller att motverka de risker barn utsätts för på bl.a. internet. Det viktigaste skyddet är därmed att se till att barn och unga själva har en medvetenhet om dessa risker och så goda redskap som möjligt att hantera dem. Att stärka barns och ungas egen kompetens innebär också att praktisera en barnrättslig syn på barn, enligt vilken barn betraktas som aktiva aktörer och experter på sin egen situation. SMR föreslår därför att skrivningen *verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare* kvarstår.

Uppgiften att *tillvarata barns och ungas egna erfarenheter* (2 §) anser SMR vara av central betydelse. Den är utgångspunkten för det statistiska underlag om barns och ungas medieanvändning, deras attityder till och upplevelser av medier – *Ungar & medier* – som är grundläggande för myndighetens verksamhet. Det samma gäller arbetet med barnpaneler, som används i filmgranskningsverksamheten, men som även har en bredare aspekt som anknyter till myndighetens generella uppdrag gentemot barn och unga. Utredarens förslag är att en ny 5 § med lydelsen ”Myndigheten ska ha ett barn-, jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i sin verksamhet” ska motsvara den nuvarande uppgiften. Enligt SMR:s bedömning är den bestämmelsen alltför vagt och generellt formulerad för att avspegla det arbete med att inhämta barns och ungas erfarenheter som blivit en specialistkompetens för myndigheten och ett sätt att inhämta ett så gott underlag som möjligt för såväl beslut rörande åldersgränser för film som för verksamheten i stort. För det fall att den formulering som använts i SMR:s instruktion anses för specifik för den nya mediemyndighetens breda

uppdrag, kan den avgränsas i viss mån, t.ex. till att *myndigheten ska tillvarata barns och ungas egna erfarenheter i frågor som rör dem.*¹

SMR menar att även skrivningen om att tillämpa ett barn-, jämställdhets- och mångfaldsperspektiv kan kvarstå men bör justeras så att den ställer krav på ett barnrättsperspektiv. Medan barnperspektiv är ett begrepp som saknar tydlig definition, innebär barnrättsperspektiv att barn betraktas som bärare av mänskliga rättigheter. Begreppet barnrättsperspektiv klargör därmed att arbete som rör barn ska handla om att förverkliga de rättigheter som barn har enligt bland annat barnkonventionen.

Den nuvarande lydelsen om att *tillvarata forskning och annan kunskap* (2 §) anser SMR också måste kvarstå. Utredaren anför i detta sammanhang att ”Alla myndigheter har i någon mån en expertroll och en myndighet bör ta tillvara forskning och annan kunskap” – vilket i och för sig är korrekt – men det får en annan tyngd och enligt SMR mer specifik betydelse när det är särskilt betonat i en instruktion på detta sätt. Tas denna del av uppdraget bort kan den förbises eller rent av prioriteras bort. Det kan i sin tur föra med sig bristande vetenskaplighet och en urholkning av expertrollen. Forskningen om medier och medieanvändning omfattar skilda riktningar och är i viss mån polariserad. Det är därför nödvändigt för en mediemyndighet att ha egen kompetens på forskarnivå så att den kan hantera och utveckla kunskapsuppdraget på det objektiva och tillförlitliga sätt som förväntas av en statlig myndighet.

SMR menar att just ovanstående specificeringar är det som har styrt och kännetecknar myndighetens verksamhet sedan inrättandet 2011. Om detta arbete ska fortleva i den nya myndigheten är också dessa skrivningar – eller motsvarande med samma innebörd – nödvändiga.

¹ Barnets rätt att uttrycka sina åsikter och bli hörd (artikel 12):

1. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Utredningen föreslår att den nya instruktionens inledande paragraf ska ha följande lydelse:

1 § X-myndigheten ska verka för yttrandefrihet inom sitt verksamhetsområde och för ökad medie- och informationskunnighet. Myndigheten ska vidare verka för att skydda barn från skadlig mediepåverkan samt främja mångfald och tillgänglighet på medieområdet.

SMR menar att skrivningen ”ökad medie- och informationskunnighet” ovan är problematisk eftersom en ökning förutsätter en mätpunkt och uppfattning om hur nivån av medie- och informationskunnighet (MIK) är vid en viss tidpunkt. Detta för att kunna bedöma huruvida en ökning faktiskt sker. SMR föreslår att istället beskriva uppgiften i termer av att *verka för medie- och informationskunnighet*, alternativt *främja medie- och informationskunnighet*.

Utredningen föreslår att den nuvarande ordningen där myndighetschefen också är filmgranskare upphör. Detta är förståeligt ur ett organisationsperspektiv, i en större organisation kommer sannolikt en chef finnas mellan myndighetschefen och filmgranskarna. Att myndighetschefen granskat film har dock varit viktigt för myndighetsledningens förståelse av den tämligen komplexa verksamhet som filmgranskningen är. SMR föreslår därför att nuvarande ordning bibehålls, alternativt att den chef som har ansvaret för filmgranskningen också ska vara filmgranskare.

Avsnitt 7.2 Författningskommentar

I förslaget till ny instruktion föreslås 9 § ha följande lydelse:

9 § Myndigheten ska medverka till informationsutbyte med andra behöriga tillsynsmyndigheter i enlighet med artikel 30a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1808.

I författningskommentaren står följande: ”9 § Motsvarar 9 § MPRT:s instruktion och 3 a § SMR:s instruktion, varvid barn inkluderas i uppgiften att följa och analysera utvecklingen inom medieområdet. Övriga ändringar är redaktionella.”

SMR:s nuvarande 3 § a har följande lydelse:

3 a § Myndigheten ska samverka med berörda myndigheter och aktörer, däribland det civila samhällets organisationer, i syfte att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

SMR är tveksam till om den föreslagna 9 § motsvarar den nuvarande 3 a §, men noterar att utredningen även föreslår att det ska framgå av § 10 att *myndigheten ska samverka med berörda myndigheter och aktörer, däribland det civila samhällets organisationer, när det gäller medie- och informationskunnighet samt att skydda barn från skadlig mediepåverkan.*

I detta ärende har direktören Anna-Karin Lindblom beslutat. Föredragande har varit utredaren Jan Christofferson.

Anna-Karin Lindblom

Jan Christofferson